

Aktuelt

Den 13. European Bird Census Conference i Estland

Når man om morgenen skal hoppe om bord i én af tre ekskursionsbusser, der ikke vil følge samme rute i dagens løb, står man overfor for et alvorligt valg. De EBCC-deltagere, der startede i naturreservatet Matsalu, traf det rette valg. Her i et af Estlands største vådområder dukkede en ulv frem fra skoven i den lette regn, løb ud over engene mellem et par Havørne, og jagtede lidt rundt med ænderne. Havørnene sad der endnu, da vi andre nåede frem til stedet, men først ved hjemkomsten til Pärnus flotte badehotel fik vi resten af historien.

At dette minde træder så tydeligt frem i erindringer om den 13. *European Bird Census Conference*, der fandt sted i Estland i dagene 25.-30. september 1995, antyder en manglende tyngde i konferencens faglige side. Trods et solidt fremmøde, med 110 deltagere fra næsten alle lande i Europa og med en talstærk repræsentation fra de gamle sovjetrepublikker, var der langt mellem højdepunkterne. Langt de fleste foredrag og posters præsenterede traditionelle, isolerede undersøgelser og havde sjældent den nødvendige substans til at holde konference-deltagerens opmærksomhed fanget. Nu er EBCC-konferencernes mission ganske vist i høj grad at fungere som et forum, hvor østlige og vestlige ornitologer kan mødes på et bredt fagligt grundlag. Men der måtte gerne være noget at mødes om.

Lyspunkter var der dog. British Trust for Ornithology (BTO) gjorde som altid et imponerende indtryk ved med et fagligt solidt arbejde at stille skarpt på integrerede overvågningsprogrammer. Briterne er kommet langt med samlede analyser af data fra traditionel fugletælling (på alle tidspunkter af året), standardiseret netfangst og redekort, hvorved de ofte kan pege på konkrete årsager til en arts frem- eller tilbagegang.

Der blev også givet smagsprøver på det kommende europæiske fugleatlas, som trods megen modgang snart vil udkomme. Og her er der noget at glæde sig til, idet vi for første gang får mulighed for at se udbredelsen af Europas ynglefugle som andet end små ensfarvede plamager på frimærkestore Europa-kort. I stedet får vi store, detaljerede og tæthedsgraderede kort med ledsagende tekst.

Ekskursionsdeltagere på den 13. EBCC konference indtager et middelstort fugletårn i naturreservatet Matsalu i Estland. Foto: Michael B. Grell.

Tyskeren Martin Flade havde en meget spændende beretning fra en fælles hviderussisk-tysk ekspedition efter Vandsangere til de enorme vådområder langs Pripjat floden i Hviderusland. Og Vandsangere var der, mellem 3400 og 6000 synende hanner, hvilket fuldstændig har ændret billedet af verdensudbredelsen og -bestanden af denne lokalt forekommende fugl. En anden tysker, Hans Oelke, stod for et af de mere underholdende indslag, da hans student, fräulein Dreesmann, berettede om Oelkes ny metode til overvågning af agerlandsfugle. Det var ret smart af Oelke at sætte en student til feltarbejdet, idet det indebar fem kortlægningsoptællinger i hver af 70 områder på 250 ha – i løbet af én ynglesæson. Jeg lurer på, hvor mange danske naturforvaltninger, der vil tage denne metode til sig som en "ekstensiv overvågningsmetode". Konferencens kvindelige deltagere – og en hel del af mændene – fik lidt anstrengte ansigtstræk, da Oelke anerkendte sin student med en bemærkning om, at hendes indsats havde været fuldt på højde med det, en *mand* kunne have præsteret.

Er vi så nået til vejs ende med fugleregistreringen som forskningsdisciplin? Måske nok til en

skillevej, men der er fortsat store, uløste problemer. Vi er stadig – eller rettere: i højere og højere grad – usikre på, hvilken del af en fuglepopulation, vi registrerer med de gængse, standardiserede metoder. Der er samtidig et voksende behov for at målrette fugleregistreringen mod flaskehalsituationer i løbet af året og mod demografiske problemstillinger. Kun derigennem kan vi klarlægge

de bestandsregulerende mekanismer. Ved den forrige konference gjorde Sören Svensson sig til talsmand for demografiske undersøgelser, men her tre år senere havde hans ord ikke sat sig mange spor.

Den beskedne danske delegation bestod af Michael Grell fra DOF, samt af Erik Mandrup Jacobsen og undertegnede fra Ornis Consult.

Steffen Brøgger-Jensen

Kreaturudsætning kan reducere Vibens ynglesucces

I Danmark og i andre vesteuropæiske lande er der i de sidste årtier sket en drastisk bestandsnedgang hos de vadefugle, der er knyttet til græsarealer. Bestanden af Viber i Danmark er faldet til 40-50 000 par i 1988, mindre end halvdelen af bestanden i 1976.

Den intensiverede landbrugsdrift bærer åbenbart en stor del af skylden. Blandt andet ødelægges mange vadefuglereder af kreaturer på enge og græsmarker. Brug af suppleringsfoder og gødskning af græsarealerne har gjort det muligt at sætte kreaturerne ud i større tætheder og tidligere på sæsonen end før, og den skadelige effekt på vadefuglenes ynglesucces er derved gradvist blevet øget.

Denne udvikling har hovedsageligt berørt seks vadefuglearter, Vibe, Stor Kobbersnepe, Rødben, Strandskade, Brushane og Dobbeltbekkasin. Viben er den mest tilpasningsdygtige af disse arter og dermed den mindst sårbare, men den er alligevel følsom over for hvordan græsarealerne udnyttes.

Tøndermarsken

Tøndermarsken er et af Vibens vigtigste yngleområder i Europa. I årene 1983-1986 ynglede her 1400-1700 par Viber, men i starten af 1990'erne var der mindre end 300 par tilbage. Årsagen til denne voldsomme bestandsnedgang menes at være dræning af græsarealerne og udsætning af kreaturer i høje tætheder og tidligt på sæsonen.

For at få belyst problemet har Skov- og Naturstyrelsen taget initiativ til en feltundersøgelse i Tøndermarsken. Den skulle afprøve effekten af forskellige kreaturtætheder og udsætningstidspunkter på en bestand af ynglende Viber i løbet af ynglesæsonen 1995 og blev gennemført af mig som mit specialeprojekt ved Danmarks Miljøundersøgelser.

Undersøgelsesområdet udgjorde 152 ha af den sydvestlige del af Margrethekog. Der blev indhegnet 28 forsøgspalter, hvor 1-2 års kvier blev udsat på to forskellige tidspunkter i maj, i tætheder fra

Foto: Lars Maltha Rasmussen

2,5 til 7,9 kvier/ha. Jeg kortlagde 235 vibereder i området og fulgte kuldernes skæbne, specielt hvad angår prædation og nedtrampning.

Dårlig ynglesucces

Prædationen på rederne viste sig at være ubetydelig, hvilket måske hang sammen med, at der var en overflod af døde får omkring forsøgsområdet. Men der var en klar og negativ sammenhæng mellem tætheden af kreaturer og Vibernes ynglesucces. Og i felterne med tidlig udsætning var ynglesuccesen ringe allerede ved de lavest benyttede kreaturtætheder og formentlig under det niveau, der er nødvendigt for at holde en vibebestand i balance. Antallet af kvier på de afgræssede arealer i Tøndermarskens ydre koge nærmer sig 4 pr ha, og dette ser altså ud til i hvert fald delvist at kunne forklare den drastiske tilbagegang for Tøndermarskens Viber.

I løbet af sommeren vil en rapport fra Danmarks Miljøundersøgelser præsentere de vigtigste resultater fra undersøgelsen. Resultaterne vil blive brugt ved udarbejdelsen af forslag til retningslinier for kreaturudsætningen i Tøndermarsken og Margrethekog i fremtiden. Begrænsning i kreaturtætheden, senere udsætning og en større udbredelse af faldskifte er blandt de muligheder, rapporten diskuterer.

Kristian Dammand Nielsen